

Test zo slovenského jazyka a literatúry – prípravný kurz k prijímacím skúškam

Hodina dejepisu v kôlni

Sedeli a postávali okolo stola, dieru v gumenom obruse, prepálenú nedávnym pokusom, zakrývala zažltnutá kniha. Na dvore krákorili sliepky a víkali holuby, no v kôlni prevládal monotónny Ondrejov hlas.

„V októbri 1707 na kráľov rozkaz Likavský hrad zbúrali. Každé okolité gazdovstvo malo v ___sť po dvoch mužoch a banské mestá museli dať k dispozíci___ svoj___ch haviarov, aby pri tom pomohli. Zariadenie hradu si rozobrali zemaniam, ďalšie použiteľné veci si smel vziať pospolitý ľud. Nakoľko pri prvom pokuse sa im pevnú stavbu zrúcať nepodarilo, v novembri___ toho istého roku sa pokúsili o nové búranie, pričom jeho účastníci boli lepšie vybaven___ potrebn___m náčin___m. Čo sa dalo, rozbúrali, čo nie, to aspoň poškodili. Studňu na nádvorí zas___ pali kamením. Takto trápne sa skončila história s___dla slávnych rodov, ako Huňadyovci, Zápoľskovci, Tökölyovci, Rákocziovci a iní.“

„A čo Jánošík? – znetrepežlivel Marián. „Bol tiež pri búraní?“

„Kde by sa tu vzal? Roku 1706 slúžil ako vojak v armáde Františka Rákocziho, neskôr zasa musel slúžiť v cisárskom vojsku.“

Ondrej prelistoval časť príručky, až našiel stranu označenú ceruzou.

„Ako cisársky vojak bol istý čas na Bytčianskom zámku, kde strážil chýrneho kysuckého zbojníka Uhorčíka. Roku 1711 sa sám sprisahal do jeho družiny a po Uhorčíkovom odchode prevzal kapitánstvo nad celou zbojníckou družinou. Hoci nikdy nedovolil pri prepadoch nikoho zabiť, svojimi odvážnymi činmi vyvolal neľúbosť medzi panstvom v niekoľkých stolicách, až ho nečakane chytili a uväznili v Hrachovskom kaštieli. Odtiaľ však unikol za nevyjasnených okolností. Vraj ...“

„Čo!“ – vyskočil Jaro. „Akože – unikol? Veď ho obesili!“

„Neskáč mi do reči, hej? Ešte sme len v roku 1712! Teda – podľa jednej verzie boli údajne podplatené stráže, podľa inej bola do úteku zapletená akási mladá žena. Isté je, že **ufrngol**.“

„Čiže až po druhý raz ho **čapli** v krčme, kde mu stará baba podsypala pod nohy hrach?“

„Povesti! Drábi ho chytili u jeho starého známeho Uhorčíka, ktorý tu bol pod cudzím menom krčmárom. Jánošíka odviezli do Liptovskej stolice, kde bol uväznený vo Vranovskom kaštieli pri Mikuláši, a v marci 1713 bol súdený, mučený a popravený. A tam – do kaštieľa Vranovo by sme ho mali ísť zachrániť!“

Zavládlo ticho. Tu sa zdvihol zo stoličky Vlad. Mlčal počas čítania, zrazu však s bzukotom vstúpil do časoletu, a prv než stihol ktokoľvek otvoriť ústa, zmizol z kôlne aj so svojim dopravným prostriedkom. Chlapci nemo civeli na prázdnu plochu, pokrytú prachom a pilinami.

„Čo sa stalo?“ – prebral sa Jaro z ohromenia. „Naľakal sa, či čo?“

„Asi! Má obavy, že tam by musel chodiť peši!“ – nahneval sa Marián.

Tóno vstal a mrzuto vyzrel okienkom na dvor.

„Mňa porazí! Práve teraz!“

„Čo práve teraz?“

„Práve teraz musel odštartovať! Stavte sa, že zasa vypadol prúd! A mama práve domiesila cestu na koláč. Do rúry ho teraz ne...“

„Daj sa vypchať s koláčmi!“ – rozčúlil sa Ondrej.

Ani on nedohovoril, lebo priestor sa zavlnil, sliepky za šopou sa rozkotkodákali, holuby zatreptali krídlami, pes sa rozšteká a Tóno sa prekvapene posadil.

Časolet stál na predošlom mieste a z jeho dvierok vyšiel najprv Vlad a za ním neznáma dievčina.

(Jozef Žarnay – Časolet)

1. Dopln' i, í, y, ý v 2. odseku textu.
2. O akej historickej postave sa chlapci v texte rozprávajú? Napíš celé meno.
3. Kedy sa Jánošík prvýkrát stretol s Uhorčíkom?
 - a.) na šibenici a povedal mu o zakopanom poklade
 - b.) keď sa stal kapitánom zbojníkov
 - c.) keď pôsobil ako vojak
4. Čo nesmeli zbojníci robiť počas prepadov vrchnosti?
 - a.) nesmeli používať strelné zbrane
 - b.) nesmeli nikoho zabiť
 - c.) nesmeli si nechať dukáty
5. Z textu vyplýva, že „*haviar*“ je:
 - a.) primátor mesta
 - b.) baník
 - c.) sluha
 - d.) dráb
6. Z textu nevyplýva, že Jánošík:
 - a.) bol chytený drábmami
 - b.) bol zavesený na hák za rebro
 - c.) sa pošmykol na hrachu
7. Vyber správnu možnosť, v ktorej sú mená chlapcov nachádzajúcich sa v kôlni:
 - a.) Ondrej, Vlad, Jaro, Jano, Tóno
 - b.) Jaro, Tóno, Marián, Ondrej, Vlad
 - c.) Fero, Vlad, Marián, Ondrej, Tóno
8. Chronologicky zorad' udalosti, ktoré sa stali v rokoch 1706 – 1713.
9. Vypíš názvy historických objektov, ktoré sú v texte spomenuté.
10. Vypíš mená slávnych šľachtických rodov, ktoré sa v texte nachádzajú.
11. Vyhľadaj v texte, akému povolaniu sa venoval Uhorčík, keď sa vzdal zbojníctva.
12. V 2. odseku sa nachádza spojenie „*pospolitý ľud*“. Ktorá z možností ho najpresnejšie charakterizuje:
 - a.) ľudia, ktorí držia spolu v každej situácii
 - b.) skromní a nenároční ľudia bez výnimočného postavenia
 - c.) ľudia, ktorí patria do vyššej spoločenskej vrstvy

13. Uveď názov dopravného prostriedku, ktorým chlapci cestovali.
14. Nájdi v 1.odseku privlastňovacie prídavné meno a urč gramatické kategórie + vzor.
15. Vypíš z 1.odseku slovo, v ktorom sa nachádza slabikotvorná spoluhláska.
16. Napíš synonymá k zvýrazneným slovám v texte.
17. Z akého podstatného mena bolo vytvorené prídavné meno „*monotónny*“?
18. Nájdi v texte názov epického žánru a definuj ho.
19. Akým slovotvorným postupom vzniklo slovo „*časolet*“?
20. Aké diakritické znamienka sú v slove „*kôľňa*“?
21. „*Zavládlo ticho.*“ Veta je z hľadiska členitosti:
a.) jednočlenná neslovesná b.) dvojčlenná úplná c.) jednočlenná slovesná
22. *Tóno číta.* V uvedenej vete rozvi:
a.) podmet zhodným prívlastkom
b.) prísudok predmetom
23. „*Daj sa vypchať s koláčmi!*“ – rozčúľil sa Ondrej. Ako sa volá veta, ktorá je napísaná v úvodzovkách?
24. Podčiarkni prisudzovací sklad vo vete: *Drábi chytili Jánošíka.*
25. Pomenuj druh prísudku, ktorý sa nachádza vo vete: *Podľa jednej verzie stráže boli údajne podplatené.*
26. Vypíš holú vetu: *Chlapci nemo civeli na prázdnu plochu.*
27. *Všetci postávali okolo stola.* Akým slovným druhom je v uvedenej vete vyjadrený podmet?
28. Ktorý z uvedených skladov je určovací?
a.) zemanía a drábi b.) zažltnutá kniha c.) chlapci čítali